

Motto:
Nie miecz, nie tarcz
- bronią Języka,
Lecz – arcydzieła!”
Cyprian Kamil Norwid¹

DANUTA PALUCHOWSKA –

– fanka literatury polskiej epoki romantyzmu

Seria: Profesorki Super-Babki
Odcinek nr: 56
Podseria: publikacje dla uczczenia wybitnych pracowników nauki przez ich współpracowników

+++++

Polecana/Omawiana książka:

[1] Poznawać (więc kochać!). O Danucie Paluchowskiej. Redaktorzy: Agata Seweryn. Dariusz Seweryn. Norbertinum², Lublin 2010, Dopisek na okładce, górny pasek: MISTRZOWIE.

[2] Wobec Romantyzmu. Studia i szkice ofiarowane prof. Danucie Zamącińskiej-Paluchowskiej, red. M. Łukaszuk, TN³ KUL, Lublin 2006.

+++++

Bohaterką kolejnego odcinka jest Pani Profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (KUL). Urodziła się 1 lipca 1935 w Grodnie (dziś Hrodna na Białorusi) (nazwisko panieńskie: Zamącińska), a zmarła 17 marca 2007 w Lublinie w wieku 72 lat. Jako Pani Profesor pracowała do 70 roku życia – czyli do 2005 r.

¹ „Język ojczysty”, Poezje, Czytelnik, Warszawa 1979 (str. 596).

² <http://www.norbertinum.pl/>; strona wydawnictwa: Wydawnictwo. Drukarnia. Księgarnia, Sp. z o.o. katolickie, ale prywatne wydawnictwo.

³ TN KUL = Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

=====

Książka [1] ma 434 strony, książka [2] została tylko wyklikana z Internetu. Obie są wyrazem hołdu dla naszej Bohaterki – oddanego przez Jej współpracowników oraz wychowanków. Nie jest to zbyt częste, ale w naszej serii pojawiło się kilka publikacji tego typu. Dalej zatem będziemy pisać tylko o pracy [1]. Okładki ma miękkie, format małego zeszytu szkolnego, na przedniej okładce oprócz napisów jest zdjęcie obrazu Johna Constable’a „Studium nieba z ptakami” z roku 1821, czyli z epoki romantyzmu. Obraz przedstawia u dołu pofalowaną powierzchnię morza, a reszta to kłębiące się chmury, tytułowych ptaków trudno się doszukać... Książka składa się z wielu części: wspomnienia współpracowników, analiza jej twórczości naukowej, przedruki wybranych Jej prac, skorowidz nazwisk i przypisów, a na koniec wkładka zdjęciowa na kredowym papierze – 10 zdjęć. Fotografie to portrety Pani Profesor oraz z wybranych wydarzeń na uczelni, na jednym z nich widzimy także męża bohaterki - Pana Andrzeja Paluchowskiego.

Jej ojciec był policjantem, komendantem oddziału. Po wkroczeniu Rosji Sowieckiej został aresztowany i wszelki śluch po nim zaginął. Zapewne zginął w Ostaszku lub Miednoje. O mamie nie możemy się nic dowiedzieć, poza tym, że zapewniała im utrzymanie. Z kresów (tuż za nową granicą) do Białegostoku przejechały wraz z matką, od razu w 1944 roku. Miała przecież 9 lat, a już tyle przeżyła. W tym mieście chodziła do szkoły podstawowej i średniej - zakończoną maturą w roku 1952. W tych czasach jak i potem nie można było pisać – ojciec zginął z rąk sowietów...

Danuta studiowała polonistykę na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w latach 1952-57. Jej nauczycielami byli m.in. prof. Irena Sławińska (też w naszej serii, poz. na liście: 55, poprzednia), dr Leokadia Małunowicz oraz Prof. Zgorzelski⁴ – wszyscy związani z przedwojennymi kresami. Przez trzy lata (do 1959 r.) pod kierunkiem prof. Czesława Zgorzelskiego przygotowywała: Wiersze drobne Mickiewicza (dla przyszłej edycji krytycznej). Odkryła pierwodruk jednego z wierszy Wieszcza: „Połały się łyzy me czyste, rześiste...” Pracowitym i aktywnym szczęście sprzyja. Oznaczało to iż miała cierpliwość i pasję w dokumentowaniu i szukaniu źródeł!! Na stanowisko asystenta przy

⁴ https://pl.wikipedia.org/wiki/Czes%C5%82aw_Zgorzelski; o Jej mistrzu.

=====

Katedrze kierowanej przez prof. Zgorzelskiego została powołana w roku 1960. Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskała w 1970 roku (w Instytucie Badań Literackich /IBL⁵/ PAN Warszawa), czyli w wieku 35 lat. Wielu ludziom wojna poprzesuwała życiorysy. W tym samym roku – otrzymała stanowisko adiunkta przy Katedrze Literatury Oświecenia i Romantyzmu. Habilitowała się w 1983 r. już na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL na podstawie rozprawy: << Słynne – nieznane. Wiersze późne Mickiewicza, Słowackiego, Norwida >> (Lublin 1985). Dziś już nie znany (nieistniejący), etat docenta uzyskała w roku 1984, stanowisko profesora nadzwyczajnego w roku 1997, i właśnie od tego roku do 30 IX 2005 kierowała Katedrą Literatury Oświecenia i Romantyzmu na KUL. Pracowała - jak wyżej powiedziano - do 2005 roku. Wypromowała ponad 130 magistrów oraz 7 doktorów. Katedra przez Nią kierowana dostarczyła Uniwersytetowi czterech doktorów habilitowanych. Oznacza to, że stworzyła wokół siebie grono naukowców zajmujących się z sukcesami podobną tematyką. Awans 4 pracowników na doktorów habilitowanych jest też Jej sukcesem. Nie zawsze ma to miejsce.

W pracy naukowej uprawiała różnorodne gatunki badawcze: od prac materiałowych, bibliograficznych, komentarzy filologicznych, prac biograficznych poprzez rozprawy analityczne, interpretacyjne ku próbom syntezy. Uprzywilejowany materiał badawczy stanowiła polska poezja od wieku XVIII po lirykę dwudziestowieczną – o Przybosiu, Żagarach i Żagarystach, Miłoszu, Gałczyńskim. Prawdziwą miłością badaczki byli wielcy romantycy polscy (Mickiewicz, Słowacki, Norwid) – traktowani jako „słynni – nieznani”, w tym także grupa **filomatów**⁶ z Wilna. Dziś uczniowie nie potrafią wymienić (być może) ani jednego z nich. Moja córka nie

⁵ Też mieliśmy już bohaterkę, Panią Profesor z tego Instytutu, poz. 48, prof. Czachowska.

⁶ Filomaci: https://pl.wikipedia.org/wiki/Towarzystwo_Filomatyczne;

Członkowie założyciele Towarzystwa Filomatycznego - Filomatów - to grono sześciu studentów: Józef Jeżowski (prezes), Erazm Poluszyński (wiceprezes i skarbnik), Tomasz Zan (sekretarz), Adam Mickiewicz, Onufry Pietraszkiewicz i Brunon Suhecki.

Inni to byli m.in. Aleksander Bohatkiewicz, Aleksander Chodźko, Jan Czczot, Ignacy Domeyko, Józef Kowalewski, Franciszek Malewski, Jan Sobolewski.

Ignacy Domeyko (pierwotnie *Żegoty* z III części *Dziadów* Adama Mickiewicza) wyemigrował do Chile, stał się patriotą tego kraju. Od 1867 przez 16 lat był nieprzerwanie **rektorem uniwersytetu w Santiago de Chile**.

Choćby tylko ta jedna postać – mówi – że warto poznać ich losy.

=====

przeczytała „Pana Tadeusza”; wyklikała wszelkie dane z Internetu. Jeżdżąc – jako ojciec – na wycieczki z klasą odkryłem iż nikt z koleżanek, ani kolegów nie przeczytał lektury.

Pozostaje pytanie: jak dziś popularyzować tę twórczość. Warto zwrócić uwagę iż Teatr Polski w Bielsku-Białej robi to genialnie – byłem m.in. na *Balladynie* i *Weselu*. Jak po tylu spektaklach telewizyjnych zrobić to od nowa?? Bielskie „Wesele” było dla mnie prze-genialne – w sensie organizacji ruchu scenicznego, scenografii oraz kostiumów aktorów. Zatem, rozmawiając z widzami sąsiadami i przypadkowi innymi mogłem się dowiedzieć, że młodzi ludzie są sami z własnej inicjatywy lub ze szkołami – np. szkoła sportowa ze Szczyrku... „Balladynę” oraz „Ballady i Romanse” przygotował też **teatr lalkowy** (!!!) <<Baniałuka>> z Bielska-Białej. Jak wróci normalne życie – wybiorę się na te spektakle. Byłem u nich na „Sen nocy letniej” oraz „Tristan i Izolda” (i innych) – świetna idea: teatr lalkowy dla dorosłych.

Książka [1] jest (tak naprawdę) dla fachowców lub pasjonatów, eseista nie przeczytał jej w całości – mimo wszystko polecam. Inne z serii czytałem czasem nawet 3-4 razy, aby znaleźć sposób opowiedzenia.

Znaczące miejsce w twórczości naszej Bohaterki zajęły także prace edytorskie: edycja wierszy Zana, listów filomackich, prace mickiewiczowskie i próby norwidowskie. To niszowy (pracochłonny) kierunek, ale ludzie bez znajomości historii swego narodu – to tragedia dla nich samych i całego społeczeństwa bo dają się manipulować, poniżać i zaniżać swoją własną samoocenę.

Pozostawiła nieukończoną edycję Listów Stanisława Pigonia do Czesława Zgorzelskiego. Wszystkie prace drukowane (od debiutu w roku 1959) sygnowane są Jej nazwiskiem panińskim. Zatem od strony 198 książki [1] mamy część zatytułowaną „Wybór Prac Danuty Zamącińskiej”. Na przykład: o Juliusz Słowackim, o kompozycji wierszy lirycznych Adama Mickiewicza, o Cyprianie Kamilu Norwidzie, a także polemiki ze znanymi krytykami i badaczami okresu romantyzmu.

=====

Książka zaczyna się od mów wygłoszonych na pogrzebie naszej bohaterki. Jeden z mówców – Marian Maciejewski⁷ - dziękuje naszej Heroinie, że za własne pieniądze wydała tomik poezji i analiz, którego jeden egzemplarz mu podarowała. Nie jest to powszechne, aby własnym nakładem wydawać swoje dzieła naukowe.

Eseista miał szczęście do nauczycielek języka polskiego, z podstawówki pamiętam Panią Głogowską i Sternicką, a z liceum nie pamiętam nazwisk. Pierwsza licealna była tylko rok, a druga przez 3 lata do matury, bo liceum było 4-letnie. Pierwsza pani w liceum zleciła nam czytanie „Życia Literackiego” oraz chodzenie na wszystkie spektakle do Teatru Polskiego lub Kameralnego w Bydgoszczy, co było skrupulatnie kontrolowane. Czytałem już „Mówią Wieki”, „Poznaj swój kraj”, „Problemy”, ale rodzice nie szczydzili pieniędzy na takie gazety – nie było internetu!! Druga, gdańszczanka – odpuściła nam teatr, ale wprowadziła ideę dyskusji oraz lekcji przygotowywanych – od czasu do czasu przez uczniów. Generalnie wszyscy ją lubili. Pani Sternicka wciągnęła mnie do teatrzyku szkolnego... Miłość do języka polskiego i teatru pozostała, mimo (czy może dzięki) studiów/studiom na Politechnice Śląskiej. Na specjalności ‘matematyka stosowana’ – „szalony” rektor – wprowadził rzecz niebywałą w Polsce – „Literaturę iberoamerykańską” ... Profesor z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach dojeżdżał do nas na wykłady.

Polecam książkę, szczególnie polonistom i humanistom. Warto się zastanowić jak uczyć dzisiaj, aby zachęcić młodzież do nauki – nad czym musi się także zastanowić sam eseista.

⁷ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Maciejewski_\(filolog\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Maciejewski_(filolog)); informacja w Wikipedii.

LITERATURA DODATKOWA

O swoim mistrzu

1. Zgorzelski, Czesław. "Uczony i wychowawca, red." *Danuta Paluchowska, Marian Maciejewski, Lublin* (2002).

O Niej

2. Seweryn, Dariusz. "Danuta Paluchowska." *Studia Norwidiana* 26 (2008): 288-296.

Jej prace

3. Paluchowska, Danuta. "WOBEC MICKIEWICZA." (jeden rozdział pracy doktorskiej pt.: "Tradycje romantyczne w liryce Juliana Przybosa"). *Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza*, 1969(4), 13-30.

O Jej mężu (między innymi, bo był dyrektorem tejże Biblioteki)

4. Zezula, B.: "95-lecie Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie." *Forum Bibliotek Medycznych*. No. 1. 2014.

ŚLADAMI BOHATERKI ORAZ ZDJĘCIA OKOLICZNOŚCIOWE



Tablica dla Antoniego Edwarda Odyńca – z bratniego Towarzystwa Filaretów⁸ (1); Pomnik Adama Mickiewicza w Warszawie (2)



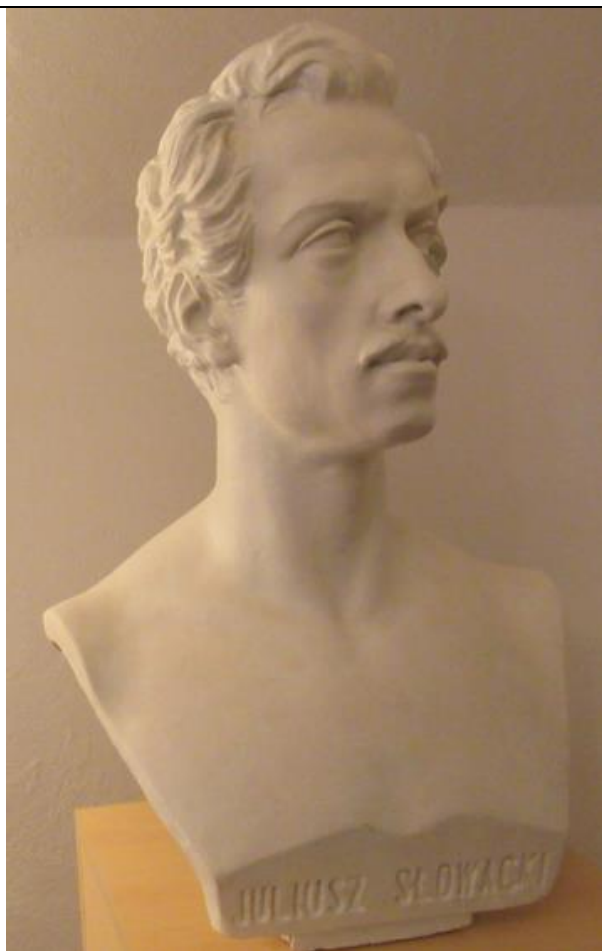
⁸ https://pl.wikipedia.org/wiki/Zgromadzenie_Filaret%C3%B3w; warto przeczytać – Towarzystwo założone przez Filomatów – szersze; miało około 180 członków.



W kościele Uniwersyteckim w Wilnie – tablica pamiątkowe – ta i poprzednia



Tablica pamiątkowa na domu w Wilnie, gdzie wydano drukiem „Ballady i Romanse”



Popiersie poety na Uniwersytecie w Wilnie.



Tablica przed Liceum im. Mickiewicza w Poznaniu



Pomnik Wieszczka na Rynku w Krakowie



Pomnik w Poznaniu



Pomnik we Lwowie

Pomnik w Bielsku-Białej

/po powrocie

do

pracy na ATH/

Drezno

miasto gdzie Adam Mickiewicz mieszkał przez kilkanaście miesięcy – napisał „Dziady” (cz. III).
Bywał tu w latach 1830-1832, ale wyjeżdżał stąd też do Wielkopolski i wracał,
od końca 1832 przebywał w Paryżu.



Opera w Dreźnie „Semperoper” (1838-1845) – eseista był 2 razy na operach: Aida oraz Tosca



Katedra Katolicka w Dreźnie – są tu wstrząsające dokumenty z mordowania księży katolickich w czasach Hitlera, pewna część z nich była Serbołużyczanami. Przetrwali 1000 lat, do czasów Niemiec Hitlerowskich. Eseista do dziś nie może zapomnieć zdjęć, które były wystawiane w tym kościele.



Pomnik Marcina Lutra – przed Frauenkirche, który był całkowicie zniszczony po II wojnie światowej, obecnie odbudowany z kawałkami starych kamieni oraz z nowoczesnym wzmocnieniem konstrukcji.



Poniżej – coś niebywałego – dworek, w którym mieszkał
i tworzył Józef Ignacy Kraszewski m.in. Hrabinię Cosel







Dworek Kraszewskiego w Dreźnie - dziś małe muzeum

Pałac w Rogalinie, gdzie w 1832 roku krótko przebywał Adam Mickiewicz⁹



⁹ <https://rogalin.mnp.art.pl/>; - strona własna muzeum.
https://pl.wikipedia.org/wiki/Pa%C5%82ac_w_Rogalinie; wikipedia.



Drzwi wejściowe, po prawej stolik do pisania.



Pokoje.





=====

Wszystkie zdjęcia wykonał: Stan Zawiślak (eseista).